

SLOVENSKI NAROD.

„Slovenski Narod“ velja:

v Ljubljani na dom dostavljen:

celo leto	K 24—
pol leta	12—
četrt leta	6—
pa mesec	2—

v upravljalstvu prejemati:

celo leto	K 22—
pol leta	11—
četrt leta	5.50
na mesec	1.90

Izbaja vsak dan zvečer izveniš nedelje in praznike.

Inserati veljajo: petstopenjska peti vrsta za enkrat po 14 vin., za dvakrat po 12 vin., za trikrat ali večkrat po 10 vin. Pri večjih insercijah po dogovoru. Upravištvu naj se pošiljajo naročnine, reklamacije, inserati itd. to je administrativne stvari.

Posamezna številka velja 10 inarjev.

Na pismena naročila brez istodobne vpolnitve naročnine se ne ozira.
Narodna tiskarna telefon št. 85.

„Slovenski Narod“ velja po pošti:

za Avstro-Ogrsko:

celo leto	K 25—
pol leta	13—
četrt leta	6.50
na mesec	2.30

za Nemčijo:

celo leto	K 28—
za Ameriko in vse druge dežele:	K 30—

Vprašanjem glede inseratov naj se priloži za odgovor dopisnica ali znakma
Upravištvu: Knaflova ulica št. 5, (spodaj, dvorišče na levo), telefon št. 85.

Shod na Fužnah.

(Konec.)

Kar najbolj razburja nemške nacionalce, je pa deistvo, da zahtevamo tudi mi

Jugoslovani svojega ministra!

Slovenci, Hrvati in Srbi zavzemamo zelo važno pozicijo na jugu naše države. Naše dežele meje na morje, po katerem vodi pot v širni svet, mi smo čuvaji tega morja. Hrvatski pa tudi slovenski mornarji so najsijajnejši mornarji vsega sveta, radi jih jemljemo povsod v službo, celo na Angleškem in v daljni Ameriki. Tudi mornarji so izvajali slavne zmage, ki si jih je pridobila na morju naša sicer šibka mornarica. In mi Slovenci in Hrvati, ki zavzemamo tako važen položaj v državi, dosedaj nismo imeli zastopstva v vladi.

Tupatam so imenovali kakega Slovence za ministrskega tajnika, postal je kak Slovenec tudi še sekijski svetnik, v redkih slučajih tudi dvorni svetnik; do sekijskega šefa pa se ni povzpel še noben Slovenec in tudi redkokdaj kak Hrvat. Sedaj pa Jugoslovani zahtevamo svojega ministra! In tudi

dobili ga bomo!

To pa je porodilo tak odpor pri nemških strankah, da hočejo vse razbiti. Pripravljeno so sicer Čehom ki so že dosedaj imeli dva ministra, dati še enega, ali da dobe Slovenci in Hrvati svojega ministra, temu se upirajo z vso odločnostjo vse nemške stranke. Častno izjemo dela tu, kar rad priznam, krščanska socialna stranka pod načelstvom dr. Luegerja. Vsi drugi so pa pripravljeno, da rajši razbijajo državni zbor, kakor pa da bi Jugoslovani dobili svojega ministra.

In kaj pomeni za nas Slovence, če dobimo svojega zastopnika v ministrstvu, pojasnil sem že prej. Prišli bomo po njem v neposredno zvezo z vladarjem. Cesar pa imenuje večinoma vsakega ministra, tudi če gre prav kmalu v penzijo, za svojega vladnega svetnika, ki ima vsak čas pravico prositi za avdijenco, da čuje cesar njegov svet, da pojasni cesarju to ali ono zadevo. Slo-

venci nismo imeli do sedaj nobenega tajnega svetnika nismo imeli nikogar, ki bi bil mogel opozoriti vladarja na težnje in potrebe našega rodu, naše domovine, ki bi bil pojasnil vladarju, kako ravajo z nami. Vse, kar je izvedel cesar o nas, je izvedel iz poročil nemških uradnikov, saj razen barona Winklerja, nismo imeli niti enega Slovence za deželnega predsednika, bili so sami Nemci, vsi višji uradniki sami Nemci, ki ne morejo čutiti z nami, zato ker ne poznajo naše duše! (»Istina je! Tako je!«) Imeli nismo nikogar, ki bi odprl cesarju oči, da poročila o nas niso resnična, da so čisto napačna ali vsled nepoznanja razmer ali pa celo tudi namenoma.

Zato pa so tudi Nemci tako razburjeni, ker smo prišli toliko v veljavo, da namerava poklicati vlada v ministrstvo tudi Jugoslovana.

Toda naj se upirajo kolikor hočejo,

zabranili tega ne bodo!

Morda se jim posreči, da zabranijo to sedaj, toda ponavljali bomo svojo zahtevo zopet in zopet. Za nami pa stoje vsi državni poslanci slovenski, tudi Poljaki, in so pripravljeni z nami stopiti v boj za to našo zahtevo.

V zadnjem času je torej nastalo najvažnejše vprašanje:

kako sestaviti novo vlado.

Mislilo se je izpočetka na to, da bi se sestavilo parlamentarno ministrstvo. Jaz — in sedaj se sklicujem na to — sem pred kakima dvema letoma na shodu v »Mestnem domu« v Ljubljani izrazil mnenje, da je parlamentarno ministrstvo pa mojem mnenju za sedaj nemogoče. Če se vzamejo ministri iz nekaterih strank, so druge stranke nezadovoljne, kajti vedno se najde dovolj poslancev, ki zelo zelo žele, da bi zasebno ministrstvo kresla. V le teh bi vsako parlamentarno ministrstvo našlo hude nasprotnike. In če se najde le dvajset takih poslancev, mogoče jim je preprečiti redno delovanje parlamenta. Tedaj ne preostaja drugega, kakor

pošteno uradniško ministrstvo!

Veselim se lahko, da sem jaz to že davno izprevidel. Vsaj so sedaj vse slovenske stranke in tudi večina

nemških strank v državnem zboru istega prepričanja.

Torej popolnoma nepristransko uradniško ministrstvo. Saj imamo gotovo uradnikov, ki so Slovani z dušo in telesom; saj imamo takih mož na visokih mestih, ki niso nikdar zatajili svojega slovenskega porekla, ki se niso nikdar odrekli svoje slovenske matere, svojega slovenskega jezika, ki se z vedrim čelom nazor in spod lahko sklicujejo na svoje dosedanje ponašanje v tem oziru! Enega izmed njih lahko pošljemo v uradniško ministrstvo.

Tako ministrstvo je potrebno, da pripravi tla za parlamentarno ministrstvo.

Državni zbor je — kakor se kaže — treba odgajati in če pripravi pošteno uradniško ministrstvo državni zbor do rednega delovanja, potem bodo dani pogoji za parlamentarno ministrstvo. Potem pride čas, ko stranke ne bodo več zastopale malenkostnega stališča, ki ugaja le raznim ljudem, ki vzlic veliki odgovornosti, ki je zvezana z ministrsko službo, vendarle mnogokrat iz osebnih namenov žele postati ministri, in bodo brez večjih bojov dovoljevali parlamentarni vladi, kar zahteva blagor države.

Toliko sem hotel povedati o stvareh, o katerih se je največ pisalo in govorilo v zadnjem času. Sedaj naj pa izpregovorim še nekoliko

o socialni demokraciji,

o katerej pravijo, da je zmerno zastopana tudi pri Vas.

Na shodu v Šiški sem govoril o socialni demokraciji in sem obsojal njeno mednarodnost za to, ker vedno pravi, da narodnost ni nič in ker se v »Rdečem Praporju« vedno norca dela iz narodnjakarstva in rodoljublja. Zaradi tega me je ta rdeči list vehementno napadel, češ, da sem velik nevednež, ki o socializmu še pojma nimam. Jaz se s Kristanom, ki misli, da ima veliko stranko za seboj, ki pa je doslej še vsako bitko na Slovenskem izgubil, ne bom prekal. Pač pa Vam povem, da sem bil danes 14 dni v Plzni, drugem največjem mestu češkem, ki šteje 85.000 prebivalcev. Ko sem se peljal tjakaj, sem se na železnici sešel s tovariši iz državnega zbora, češkimi socialdemokratičnimi poslanci Ha-

bermanom, Pikom in Remešem, ki so me povabili, da naj si ogledam v Plzni njihovo domovanje. Obljubil sem jim to in tudi svojo obljubo izpolnil.

Posetil sem jih v »Peklu«, kakor se imenuje oni mestni del, v katerem so si sezidali svoje domovanje, ki je stalo več kot pol milijona kron.

Kaka velikanska razlika med češkimi in našimi socialnimi demokrati!

Naši se norčujejo iz »Družbe sv. Cirila in Metoda«, iz narodnjaštva, rodoljublja; v domovanju čeških socialnih demokratov v Plzni pa sem našel kipe najslavnejših čeških mož, v kavarni, gostilni, uradništvu in upravištvu njihovega lista pa pušice »Ustredni Matice Školske«, — šolske družbe, kakor je naša »Družba sv. Cirila in Metoda«. Češki socialni demokrati bi vrgli iz svojega lokala take mednarodnjake, ki se norčujejo iz narodnjaštva in rodoljublja, iz »Družbe sv. Cirila in Metoda«, kakor to delajo naši socialni demokrati.

To sem Vam povedal zato, ker nisem imel še prilike, da bi odgovoril na brezobrazni napad v »Rdečem Praporju«. Kakor so mi sicer socialni demokrati simpatični, vendar se mi ne more vgnezditi do njih ljubezen v srcu, dokler ne stopijo na tisto torišče, na katerem stoje češki socialni demokrati, ki se vedno smatrajo za nerazdružljiv del češkega naroda, ki v narodnih zadevah vedno nastopajo skupaj z drugimi češkimi strankami, med tem ko naši v Trstu vedno sedelujejo z Italijani in bi pri nas v Ljubljani šli tudi z Nemci, samo če bi imeli ti toliko moči, da bi se izplačalo! (»Tako je!«)

Zaključujem. Podal sem vam sliko o položaju. Slovani v državnem zboru so na pravi poti. Tudi najvišji krogi vedo sedaj, da se brez Slovanov ne bo moglo več vladati. Slovani so element, ki brani, varuje in skrbi za rast in moč države. Kadarkoli doli pravice tem narodom, ki jim gredo, ter jim omogočili svobodni razvoj, bodo podprli s tem tudi moč, rast in procvit države. Če hoče država, da ti narodi store svoje za državo, naj jim tudi država da, kar jim gre!

Burno, dolgotrajno odobravanje je sledilo govornikovim izvajanjem,

dokaz, kako željno je ljudstvo takega pouka in kako živo se zanima za dogodke širšega javnega življenja.

Na to se je oglašil k besedi

dr. Gregor Žerjav,

ki je govoril o razmerah v Ljubljanski okolici. Dejal je:

Govoriti hočem pred vsem o bližnjih stvareh, o razmerah Ljubljane do njene okolice, kaj bi bilo potrebno, da se razmere v ljubljanski okolici zboljšajo, in povedati hočem tudi svoje mnenje glede na socialne demokrate, zlasti glede občine Most, da ne bi se morda mislilo, da hočemo komu delati krivico.

Ljubljana in njena okolica sta si dandanes glede na politična vprašanja v velikem nasprotju. Pokazalo se je zlasti po zadnjih volitvah, da je, ako rabimo ta izraz,

Ljubljana bela, okolica pa črna.

Tako blizu smo si sicer, ali po političnem prepričanju in mišljenju smo pa zelo daleč narazen. To je nekaj neumevnega, in ravno tako za Ljubljano, kakor za okolico jako škodljivo. Okolica je pravzaprav bodoča Ljubljana in smelo trdim, da so po večini interesi Ljubljane pravisti, kakor pa okolice, ki je močno prepojena z delavskim življenjem, ki ima enake interese, kakor pa meščansko prebivalstvo. Imamo torej skupne interese, in gotovo je potrebno da se skupaj borimo za naše skupne koristi.

Klerikanci so zlasti v zadnjem času silno nasprotovali ljubljanskemu mestu. V Ljubljani se je na primer hotel zgraditi velik hotel, kar so pa klerikanci preprečili, ker niso pripustili, da bi bila mestna občina prodala stavbišče za to hotel. To je bilo

v škodo tudi okolici.

Čimveč je v Ljubljani hotelov, čimveč prihaja tujcev v Ljubljano, tem boljše je tudi za okolico, kajti tem lažje proda okolica svoje pridelke, tem boljše jih lahko proda. Ko so klerikanci nasprotovali društvu »Mladiki«, ki je hotelo zgraditi svoj internat, so obenem oškodovali Ljubljano in okolico, zlasti pa kmetško ljudstvo, ki prinaša svoje pridelke na ljubljanski trg. Takih primerov bi se lahko našle veliko.

LISTEK.

Poroka gospodične Malči.

Novela. Spisal Josip Premk.

(Dalje.)

V.

Natanko, ko je udarila v zvoničnik šentpeterske cerkve osem sta prišli čez most gospodični Malči in Anka in zavili mimo vojašnice za Ljubljano po tisti samotni ulici ob bolnišnici.

Mračilo se je, a vendar še ni zmagala noč toplega dne, samo tupa tam je pokukala skozi zamolklo nebesno modrino kaka zvezdica, malec pomežiknila in se vrgla v vratolomnem padcu tja nekam globoko za azur...

»Glej, zvezda se je utrnila.« je zavzdihnila Malči nekako prestrašeno — »bogve, če je bila morda moja...«

»Oh, kako si vendar smešna,« jo je zavrnila Anka in se skoro malec nasmehnila... »To so vraže!«

»Ali glej — pravkar je odbila osem — pa jaz ju še nikjer ne vidim!«

Pri tem se je ozrla pazljivo in nekako nestrpno na vse strani, a ker menda njene črne, otožne oči niso zagledale ničesar po čemer so želele, je povesila pogled v tla in korakala molče poleg Anke.

»Morda se je samo pošalil — saj

ga ne bo, Anka,« je dejala naposled s tresočim glasom in obstala z oči uprtimi v Ljubljano, ki se je svetlikala v mraku, kakor zgoščeno olje.

»Bodi brez skrbi —« jo je potolažila Anka — »tako krut gotovo ni — ako te je kdaj le količjak ljubil, sicer pa —«

In še predno je zamogla končati, so se začuli za njima lahni koraki.

»Klanjam se gospodični,« je pozdravil slikar Maks in se malec naklonil. »Oprostite, — nekoliko sem se zakasnil —«

»Pa sami prihajate?« se je začudila Malči in v njenem obrazu je bila žalost in strah...

»Da, gospodična Malči — to se pravi, sam prihajam in ne! Ivan leži doma na divanu, pije vino in kadi cigarete ter pravi, da — no — kako bi se izrazil gospodična Malči. Veste, neko dramo študira in vaše jutranje pismo ga je silno razburilo. Jaz sem ostal popolnoma hladnokrvan, a on ima bolj vročo kri in večjo fantazijo: komarja si predstavlja za leva in ako se zgodi kaj takega, kot se je zgodilo na čast vsem čudežem danes jutraj — potem premišlja... prevdaja... presoja...«

»Ampak, prosim vas, gospod Maks — jaz iz vsega tega še ničesar ne vem. Ali me sovražijo? Saj je vendar pisal, da pride in sedaj prihajate sami. Kako naj si to razložim? No, govorite odkritosrčno, gospod Maks, — samo resnico bi rada vedela!«

»No, saj sem vam povedal. Do-

ma leži na divan — v desnici kozarec vina, v levici cigareto in smeje se, kot da je zadel deset tern.

»In nič drugega?« je prašala hlastno dalje.

»O, da. Dejal je, naj vam sporočim, ako imate z njim govoriti res kaj posebnega, se blagovolite potruditi do njega — on vas pričakuje. Stanuje začasno v hotelu »Pri domovini.«

»Ali res?« je veselo izklopala Malči — »tako je dejal, da me pričakuje — ah, da, sedaj grem in vidva opravita svoje. Srečno, Anka!«

Nato je odhitela brez nadaljnjih besed.

»Torej, gospodična Anka, kako naj pričnem,« je dejal nekako v zadregi Maks, ko je Malči odšla in ji podal desnico.

Anka je zrla zarudela v tla in mu ni odmaknila roke, samo včasih je povzdignila trepalnice in ustnice so se ji stresle, kot da hoče nekaj povedati...

»Ali mislite še vedno kakor nekdanj?« je izrekla naposled zelo plaho, ne da bi povzdignila oči k njemu.

Takrat se je zgodilo nekaj, kar se zgodi tako mnogokrat, ko se po dolgem času najdeta sorodni duši. —

Med tem pa, ko sta hvalila Anka in Maks nebo in zemljo in vse zvezde, kar jih je bilo pripetih na večerni oblak in se krčevito objemala, kot da hoteta nadomestiti v enem večeru vse, kar sta zamudila v vseh petih letih — je plaho potrkalo na vrata Ivanove sobice.

»Svobodno«, se je odzval Ivan in stopil sredi sobe, ker ob trkanju je vedel — kdo prihaja...

Takrat se mu je vzdignil v srcu ranjen ponos in vsi spomini, a po kratkem boju je bila zmaga odločena: pregrenka je bila prevara, da bi zadobila odpustanje...

Vstopila je, ne da bi odmaknila pogled od njega, ki je stal pred njo mirno in s tako dolgočasnim obrazom, kot da ga obišče — mačeha.

»Prišla sem —« je izjela...

»Vidim,« je dejal Ivan in ji ponudil stol.

»Ne, hvala,« je odklonila — »prišla sem samo — da mi odpustite vse, kar —«

»Jaz vam nimam ničesar odpustiti, gospodična — to si samo domišljujete!«

»Vi ste postali taki?« se je začudila in oči so se ji orosile.

Ivana je stisnilo nekaj v srcu in moral je pogledati v stran, saj bila je še kakor nekdanj in tudi oči, ki so vzele nekdanj vso njegovo dušo, so še sijale — tako ljubeče...

»Ivan, — ali me res sovražite?«

»Sovražim? Čemu bi vas sovražil, gospodična — saj nimam zato povoda!«

»Vi ste se popolnoma spremenili — o, kako sem se varala: mislila sem, da vas dobim takega, kot ste bili nekdanj. Oh, bodite dobri in odpustite mi!«

Še predno se je mogel Ivan odmakniti, se mu je vrgla na prsa in začela ihteti

Ivan pa se je le nasmehnil, dasi je bilo v njegovem nasmehu nekaj kakor bolest...

»Motite se Malči!« Ničesar Vam nimam odpustiti. A ni mi prav, da ste prišli.

Malči ga je pogledala začudeno, skoro divje, nato je odbežala v diru iz sobe.

Ko je zaprla vrata, je zaslutl Ivan nekaj groznega, a bilo je za trenutek prepozno: ko je prihitel na hodnik, je zagledal, kako je zafrfotalo po zraku nekaj kakor njeno belkasto krilo in hip nato je obležala doli na dvorišču in se ni ganila.

Iz drugega in tretjega nadstropja so prihiteli na njegov krik ljudje, a storiti niso mogli drugega, kot spraviti truplo v mrtvašnico in izbrsati gorko kri...

Pozno zvečer sta se vrnila tudi Maks in Anka. Ivana nista našla nikjer — dasi sta ga iskala vsepovsod... Sele v jutru sta ga zasledila v predmestni krčmi, kjer je pridgal kakor prerok pijanim delavcem.

Ako vas kdo stokrat razžali, mn stokrat odpustite, ker spoznanje pride, dasi ob poslednji uri! Tako se glasi evangelij sv. Ivana Rožnika, literata in učenjaka, svetnika in mučenika, ha, ha, ha!«

V levici je vihtel suknjo, kravato ni imel in ko je stopil na mizo, so videli vsi, da je bosonog.

Anka se je oprljala za sid in tudi Maks je izbulil v blažena obupna oči, ker vedela sta oba, kaj se je zgodilo...

Po mojem prepričanju je sodelovanje ljubljane in okolice prav lahko mogoče. In res se v tem oziru stvar obrača na boljše.

Št. Vid je na primer bila dosedaj najbolj črna vas v ljubljanski okolici, ali sedaj se je začel že krepko otresati klerikalizma. Kar se tiče Most, sta tu združeni napredni stranki, narodnonapredna in socialnodemokratska stranka vrgli klerikalno gospodstvo, na Igu so tudi zmagali naprednjaki, a v Šiški, kjer sedaj gospodarijo najrazličnejši bratci, klerikalci, socialni demokrati in nemškutarji, je tudi gotovo, da ta vlada ne bo potrajala več dolgo. Pa tudi drugje so spoznali ljudje, da le sami sebi škodujejo, če puste gospodstvo klerikalcem, in ravno isto ljudstvo, ki je klerikalcem pomagalo do moči, bo zavrglo klerikalno gospodstvo. V ljubljanski okolici se bo zjasnilo prav kmalu!

Klerikalci so povsod in vselej obetali svojim pristašem nebesa. Kako bo s to stvarjo po smrti, sicer ne moremo kontrolirati, ali se bodo res uresničile njihove obljube, a kako je z uresničanjem njihovih obljub v življenju, pa imamo mi kontrolo v rokah in moramo reči, da se tu njihove

obljube niso izpolnile, vsajpodklerikalnim gospodstvom ne. Nasprotno pa lahko rečemo, da je prav tista Ljubljana, ki jo zaničujejo, kolikor jo morejo, ki jo hočejo politično in gospodarsko uničiti, prav lepo napredovala, dasi ima napreden občinski zastop, dočim pa ravno v okolici, kjer vladajo klerikalci, ni videti nikakega napredka, ni videti, da bi klerikalna vlada koristila ljudstvu. Prav lahko rečemo torej, da bi si vsaka občina lahko častitala, da bi veliko storila v svoj blagor, če bi imela tak občinski zastop, kakor ga ima Ljubljana. (»Tako je! Res je!«)

Da pa je Ljubljana v tem oziru tako daleč od svoje okolice, smo ljubljancem nekoliko krivi sami, nekoliko pa tudi okolica. V vsakem mestu je najti nadutežev, ki so strašno ponosni na svoje purgarstvo, ki vsakega gledajo čez ramo, če je kmet ali delavec, ali na take ljudi se ni ozirati, to so naravnost blazni ljudje, katere je treba izločiti iz vsakega javnega delovanja. Naša narodnonapredna stranka hoče biti popolnoma

ljudska stranka, ki se nikdar in nikoli ne bo ozirala na take nadutežev in nepremišljeno njihovo bahavost! (Odobranje!)

Kolikor toliko pa je kriva tudi okolica. Kajti kadar skličejo klerikalci kak shod v »Union«, kjer ne delajo nič drugega, kakor strahovito zabavljajo proti vsemu, kar je naprednega, kjer psujejo in obrekujejo naprednjake, predvsem pa napredni občinski zastop ljubljanski, tedaj jim te shode napolnjujejo ravno okoličani. Na teh shodih potem klerikalci hujšajo okolico proti mestu, proti naprednemu meščanstvu, trgovstvu in obrtništvu, na teh shodih neti zlasti duhovščina najhujše sovraštvo proti mestu. Tako se daje okoliško prebivalstvo zapeljivati in izrabljati, da

delata štafazo klerikalcem na njihovih shodih, kjer se samo zabavljajo proti naprednemu meščanstvu, od katerega ima okolica edino le korist.

V tem oziru je narodno - napredna stranka res preveč popustljiva. Vse premalo gleda na to, da bi podpirala edino le ljudi svojega prepričanja, ne pa tudi tistih, ki so njeni najhujši sovražniki! (»Tako je!«)

In ta medsebojni boj nam je edino le v škodo, ko bi sicer lahko združili vsi svoje moči

za boj proti Nemcem.

Vsi vemo, kako je bilo po septembru 1. 1908. S kakim navdušenjem in prepričanjem se je delalo nato, da bi pognali Nemce izmed nas, da bi uničili njihovo moč. Saj vemo, da imajo Nemci med nami še veliko moč, saj je velik del trgovine v njihovih rokah, in skoraj vse najboljše službe so tudi v rokah Nemcev. Zato smo pa tudi obrnili vso ost našega delovanja proti Nemcem, zlasti na gospodarskem polju. Na žalost pa se sedaj zopet silno greši v tem oziru. Zal moramo opaziti, da ljubljanske gospe, ali, boljše rečeno, bahnice, zopet vsevprek zahajajo v nemške trgovine, da tako podpirajo nemške trgovce in tamkaj nemško čebeljavo.

V tem oziru moramo pač vsi skupaj krepko delovati nato, da ne bo nihče več podpiral nemških trgovcev, da homo kupovali edino le pri slovenskih trgovcih in podpirali tako le slovensko trgovino! (Odobranje!)

Reči moramo res, da je v nekaterih ozirih

okolica silno zanemarjena.

Pred vsem manjka organizacije. Zato pa je narodno - napredna stranka pripravljena pomagati v vsakem

oziru, zlasti pa v to, da se okolica gospodarsko povzdigne, kar je klerikalna stranka popolnoma zanemarila. Zato so najboljši zgled Moste, kjer so občani spoznali, da se tako, kakor hočejo klerikalci, nikakor ne da gospodariti, in so se postavili na lastne noge, da se sedaj sami gospodarji v svoji občini.

Priznati moram, da smo v Mostah zadeli na izjemo med pristaši socialne demokracije. Pristaši socialne demokracije se tu niso podredili strankinemu vodstvu, ki je ukazalo, da ne smejo skupaj delovati z narodno - napredno stranko, posamezniki so bili tako zavedni, da se niso uklonili ukazom strankinega vodstva, pač pa so rekli: tu v občini odločujemo mi, ne pa strankino vodstvo, ker smo spoznali za potrebno, da se vrže klerikalno gospodarstvo. Vodstvo socialno demokratske stranke je tu nastopilo prav tako, kakor je to povedal v splošnem predgovornik gospod župan, toda posamezni pristaši stranke so bili toliko zavedni in so tu storili

častno izjemo, da so nastopili skupaj z narodnonapredno stranko in celo sodelujejo pri podružnici družbe sv. Cirila in Metoda, vsled česar so imeli sitnosti v lastni stranki, kar je gotovo treba obžalovati.

Kakor se je zgodilo v Mostah, je treba, da se zgodi tudi drugod, dokler se ne doseže končna zmaga v celi ljubljanski okolici. Mi hočemo vsako napredno organizacijo okolice podpirati kar najkrepkeje, to pa ne zato, da bi dobili nadvlado, ne iz sebičnih namenov, kakor to delajo duhovniki in njihova stranka, ne, temveč le v namenu, da se

občine osamosvoje, da jih bodo vodili samostojni močje, ki bodo sami po svojem samostojnem prepričanju volili občinski zastop in župana. In če bodo okoliške občine vodili razumni, samostojni močje, potem bo okolica lahko izhajala z Ljubljano! (Odobranje!)

Le če se vrže umetna duhovniška nadvlada, če zagospodarijo v občinah samostojni močje, ki iz lastne skušnje poznajo razmere in potrebe v občini, ki poznajo interese občine, je napredek v občini mogoč. Ne verjamem pa, da bi mogel duhovnik, pa naj ima še tako dobro voljo, poznati resnične interese občine in občanov, temmanj pa, če nima dobrega volje, se briga samo za lastno bisago in dela le razpor, ga umetno goji in ga podpihne tam, kjer bi se sicer že polegel, ali pa ga še ni bilo, o gospodarstvu pa ne razume prav ničesar! (»Tako je! Res je!«)

Narodno - napredna stranka je pripravljena podpirati vsako tako organizacijo, ki poslati predavatelja, učitelje itd. Pri tem jo vodi le ena želja: naj bi se povsod v ljubljanski okolici našli močje, stoječi na samostojni podlagi, narodna - napredna stranka jim z vsemi svojimi močmi skoči na pomoč. Tako bo prišlo gotovo do

osvoboditve cele ljubljanske okolice.

Le ne varajmo se, kar tako žele naši nasprotniki: ljubljanska okolica ni neumna, ne, brihtna je, in le podpore rabi, da stopi sama na svoje noge. Zato zaključujem z željo, da se to zgodi povsod čim prej, in vas zagotavljam, da bo narodno - napredna stranka vedno na razpolago s svojo pomočjo, da bo storila vse, kar je v njenih močeh!

Zivahno odobranje, ki je sledilo govornikovim besedam, je pokazalo, da je govoril vsem navzočim prav iz srea.

Na to je predlagal g. Zakotnik, župan občine Moste sledečo

resolucijo:

Zborovalci, zbrani na javnem shodu narodno - napredne stranke dne 12. decembra 1909 v prostorih Kališkeve gostilne na Fužinah, jemljejo z odobranjem na znanje poročilo državnega poslanca župana Ivana Hribarja, mu izrekajo zapuinanje ter prosijo gospoda poslanca, da vztraja on in narodno - napredna stranka v svojem delovanju, ki naj gre tudi za tem, da se dosežejo prijateljske razmere med mestnim in kmetskim prebivalstvom. Obenem izražajo željo, da naj narodno - napredna stranka čim najbolj utrdi svojo organizacijo in jo pred vsem raztegne tudi na ljubljansko okolico.

Resolucija je bila sprejeta soglasno, nakar je predsednik zaključil shod z zahvalo govornikom in udeležencem shoda.

Kakor smo že rekli, je shod uspel v vsakem oziru kar najbolje, in že zabavlja »Slovenec«, je to le dokaz, njegove onemogle jeze, ki se najbolj kaže v njegovih gorostasni laži, da je bilo navzočih le 50 zborovalcev, med tem ko smo jih mi našli 98, ko jih je že precej jelo. No, pa naj le laže »Slovenec«, kolikor hoče, saj laž ima kratke noge in se bo prej ali slej občutno maščevala na pobožnih »Slovenčevih« lažnivcih samih.

Politični položaj.

Obstrakcija.

Dunaj, 15. decembra. Z nujnim predlogom posl. Kotlača je začela v posl. zbornici zopet obstrakcija. Protiostrakcijske stranke so bile v začetku popolnoma presenečene in niso vedele kako nastopiti proti obstrakciji. Ob 3. opoldne so se zbrali pri baronu Bienenrthu posl. Adler, Pernerstorfer, Seits in Nemeec, Glombinski in Stwiertnia, Liechtenstein, Fink in Gessmann, Chiari, Damm, Sylvester in Wolf ter Conci. Sklenili so proti slovanski obstrakciji nastopiti s trajno sejo, ki naj bi trajala brez premora do konca tega meseca. Seveda ni veliko nade, da bi na ta način zadušili obstrakcijo. Protiostrakcijske stranke so si za trajno sejo že vse pripravile. Uredili so stvar tako, da bo v zbornici vedno vsaj 130 poslancev. Poslanci se bodo menjali. En del ima »službo« do 1. po noči, drugi del do 9. dopoldne, tretji del do 5. popoldne. Tudi predsedniki se bodo menjali. Pogačnik bo predsedoval do polu 11. po noči, Pattai do polu 2. po noči, Pernerstorfer do 6. zjutraj, in Steinwender od 6. do 10. ure; ob 10. pride na vrsto zopet Pogačnik. »Slov. Enota« ima mnogo lažje stališče; treba ji je skrbeti le za govornike, kar ni ravno preveč težko, ker je numerično močna. Skoro ni mogoče pričakovati, da bodo na tak način zlomili slovansko obstrakcijo.

Seja poslanske zbornice.

Dunaj, 15. decembra. Sejo izpolnjuje skoro izključno govor posl. Kotlača, ki utemljuje svoj nujni predlog, naj se ustanovi živinozdravniška visoka šola v Pragi. Začetkom seje je govoril rusinski poslanec Petruszewycz k svojemu nujnemu predlogu, kojega nujnost je bila odklonjena. Nato je povzel besedo posl. Kotlač, ki govori neprestano celo popoldne in cel večer. Šele ob 11. uri je bil kratek premor, med katerim je govornik nekoliko povečerjal. Popoldne je predsednik predlagal, naj bi se zaradi pogreba grofa Harracha seja prekinila, kar pa je bilo odklonjeno.

Baron Bienenrth.

Dunaj, 15. decembra. Ministrski predsednik je dejal posl. Wolfu, da ne misli v sedanjih razmerah na razpustitev zbornice, temveč da bo vzel v roko druga sredstva. Nove volitve bi na stvareh ničesar ne spremenile. Prihodnje dni bodo pogajanja, vlada pa ne bo čakala dalje nego do petka.

Demonstracije.

Dunaj, 15. decembra. Danes zvečer ob 7. uri so imeli soc. demokratski železničarji na rotovžu shod proti draginji. Ko so šli na shod, so hrupno demonstrirali pred parlamentom s klici »Proč z agrarci«, »Proč z vlado«, »Proč s podraževalci kruha« itd. — Tudi po shodu, ki je bil končan ob 3/4 9., so socialisti pred parlamentom demonstrirali. Prebizo sicer niso mogli, ker je bil parlament okoli in okoli zastražen s policijo. Zapeli so pesem o delu in klicali »Proč z obstrakcijo« itd. Demonstracija je trajala skoro pol ure. Nato so se demonstrantje mirno razšli. Aretiran ni bil nihče.

Hrvaški sabor.

Zagreb, 15. decembra. V tukajšnjih političnih krogih se govori, da bo hrvaški sabor v prihodnjih dneh razpuščen. Nove volitve se bodo takoj razpisale in čim najpreje izvršile.

Ogrske.

Justh in Košut.

Budimpešta, 15. decembra. Posl. Barabas je skušal spraviti Justha in Košuta; to se mu pa ni posrečilo, ker Justh ni nič od tega. Justh Barabasa kar očitno zasmehuje.

Bodoči dvorni maršal.

Budimpešta, 15. decembra. Na mesto pred kratkim umrlega dvornega maršala grofa Apponyja pride grof Karatsonyi. To imenovanje se smatra kot usluga prestolonasledniku, pri katerem je grof Karatsonyi zelo priljubljena oseba.

Trg. pogodba z Rumunskim.

Budimpešta, 15. decembra. Ogrska vlada izjavlja, da ni v stanu trg. pogodbe z Rumunskim 1. januarja 1910 uveljaviti. Pooblastilni zakon velja le do 31. decembra 1909, ogrska vlada misli, da ne gre, da bi tik pred svojim odstopom ukrepala kaj na trgovsko - političnem polju.

Friedjungovemu procesu.

Dunaj, 15. decembra. Zastopnik tožiteljev dr. Harpner je dobil danes brzojavko, v kateri mu sporočajo Spalajković in odborniki »Slov. Juga«, da pridejo na Dunaj pričati.

Zagreb, 15. decembra. Včeraj zvečer so sklicali hrvaški in arbski akademiki zborovanje po § 2. Frankovi so hoteli zborovanje razbiti, pa se jim ni posrečilo. Ker je policija

nela nekatere formalne pogoške pri vabilih, je zborovanje razpustila, na ulici so bili potem konflikti med akademiki in Frankovi. Napredni akademiki so Šupila poslali brzojavni poudrav. — Tudi danes opoldne so bile na Illici demonstracije za Šupila.

Proces hrv.-srbske koalicije proti dr. Friedjungu.

O predsedniku »Slovenskega Juga«.

»Die Zeit« piše: Včeraj je končno nastopil pred sodiščem na mesto dvomljivih dokumentov živ svedok srbske politike: profesor Marković, predsednik mnogo imenovanega »Slovenskega Juga«, ki je bil ba je središče veleizdajniških konspiracij s člani hrvatsko - srbske koalicije. Predno povemo kaj natančneje o njegovi osebnosti, moramo priznati, da je jako živahen in zanimiv svedok.

On je vseučiliški profesor v Beogradu, predava kazensko pravo in je, kakor se čuje, v svojem postanskem poklicu — načelnik ustaških čet. Njegov pojav v dvorani je povzročil živahno pozornost. Poslušalci so skočili s svojih sedežev. Zablava, ki je izpolnila več minut trajajoči odmor pričakovanja, je narasla, mahoma prenehala in se spremenila v napeto mrtvaško tišino.

Elegantno in gibčno in z gesto, v kateri ni bilo opaziti prav nobene zadrege, je vstopil prof. Marković v dvorano.

Samo na bledem obrazu in na nervoznem igranju prstov je bilo moč opaziti notranjo njegovo razburjenost, ko je stopil na mesto, ki je določeno za priče.

Prvi vtisk je bil zelo simpatičen. Krasen človek, prav nič robusten, marveč vpogljivo vitek. Visoko belo čelo in par slovansko mehkih temnih očes, ki opazujočim koprenastopremeten izrazom. Zamisljeno zre v svet, glava mu je pri govorjenju lahko nagnjena. Čisto nič ne spominja na vojaka, nekoliko na znanstvenika, ponajveč pa na interestantne glave priključljivih političnih fanatikov. V njegovem glasu je lahko ironična vkljudnost, pridušena odpornost in ukrotena strastvenost.

Prof. dr. Jagić neče biti izvedenec.

Začetkoma včerajšnje razprave je predsednik dr. Wach naznanil, da je dvorni svetnik prof. dr. Jagić baje z ozirom na svojo starost odklonil fungirati za sodnega izvedenca.

O tej stvari poroča zagrebški »Obzor«: »Dr. Jagić je odklonil nastopiti pred sodiščem kot izvedenec, ker je predsednik dr. Wach poslal k njemu nekega človeka, da ga ustmeno obvesti o sklepu sodnega dvora, dočim je med tem nemški izvedenec že oddal svoje mnenje. Dr. Wach se je sicer opravičeval, no, bilo je jasno, da je to namenoma storil, samo da Jagića briskiral, da bi ne prišel pred sodišče.« Ako uvažujemo, kako pristojnost je doslej nastopal dr. Wach, lahko verujemo, da »Obzorova« vest ni iz trte izvita.

Ker je torej dr. Jagić odklonil svoje sodelovanje, je predsednik vprašal, ako naj pozove profesorja dr. Milana Rešetarja, da prevzame posel sodnega izvedenca.

Dr. Benedikt: Prepuščam odločitev g. predsedniku.

Predsednik: Dobil sem brzojavko, da je poslanec Zagorac neznan kam odpotoval. Tega svedoka torej ne morem pozvati. Drugo brzojavko sem dobil iz Sarajeva. V tej naznanja hadži Rista Damjanović, da je obolel in da ne more priti pred ponedeljkom na Dunaj.

Dr. Benedikt: Ker je Damjanović za obrambo važna priča, predlagam, naj se ga na vsak način pozove.

Predsednik: Se bo storilo. Pripominjam, da sem se ekspresno obrnil na berlinsko policijo s prošnjo, da nam preskrbi potrebne podatke o bivanju dr. Markovića v Berlinu.

Kako se postopa s svedoki pred du-najskim sodiščem?

Na to je predsednik odredil, da se ima nadaljevati zaslišanje predsednika »Slov. Juga« prof. dr. Markovića.

Dr. Friedjung (napram dr. Markoviću): V zagrebškem procesu se je trdilo, da so v »Slovenskem Jugu« našli bombe. Pojasnite mi to, kako da Vi o tem ničesar ne veste.

Dr. Marković: Za predsednika »Slov. Juga« sem bil izvoljen 3. junija 1907. V tem času nisem ničesar slišal o bombah.

Dr. Benedikt (skoči razjarjen pokonci): Ali se v arbskih klubih tako navadno izdeluje bombe, s katerimi se naj razstrelji v arak knez Nikita? Ali je to tako vsakdanja stvar, da se o tem ne obvesti niti predsednik?

Dr. Marković (ogorčeno): Na takina vprašanja sploh ne odgovarjam.

Dr. Friedjung: Hvala. Sedaj razumem to stvar. Verodostojnost te priče je zadostno označena. Vi, to je zelo sumljiva stvar, kako vi nastopate.

Dr. Benedikt (robato kričaje): Vi, g. svedok, izpovedujeta zahrbtno. Dokazal bom, da je vaša zahrbtna izjava enaka krivi izpovedbi.

Dr. Harpner: Prosim, gosp. predsednik, da ščitite svedoka pred takimi žalitvami.

Predsednik: Če se svedok očitno, da je njegova izjava zahrbtna ni to nobena žalitev.

Dr. Benedikt: Izjavljam, da je po mojem mnenju g. svedok podal krivo izjavo. (Hrup in smeh med tožitelji.) Lahko se smejete, kolikor se hočete. Vam se zdi to komično, ker ni to pri vas ničesar izrednega.

Dr. Harpner (zamahne z roko napram Benediktu in se obrne proti dr. Markoviću): G. profesor, saj uganete, kaj skuša uprizoriti nasprotna stranka. Vprašam Vas torej — Vi veste, da Vas tu lahko vsaki čas zapro radi krivega pričevanja?

Dr. Marković: Gotovo.

Dr. Harpner: Vprašam Vas, g. profesor, in to je nekaj takega, da bodo Vas takoj lahko aretirali, ako to ni resnično. Včeraj ste izpovedali: Zapisniki z dne 20. in 21. oktobra so potvorjeni, ne samo, ker jaz to pravim, marveč ker morajo biti falsificirani, ker sem bil jaz v istem času v Berlinu.

Dr. Marković: Gotovo, gotovo!

Dr. Harpner: Včeraj ste izjavili: 20. in 21. oktobra sem bil v Berlinu. Ali vztrajate pri tem?

Vse je izmišljeno, zlagano in potvorjeno!

Dr. Marković: Seveda vztrajam v vsakem oziru!

Dr. Harpner: Vi imate pogum! Prosim, g. profesor, ali boste ostali tu na Dunaju dotlej, da bo prišel odgovor iz Berlina? Sedaj je angažirana Vaša osebna čast! Ali boste ostali tukaj?

Dr. Marković: Da, da, da! Dr. Harpner: Se eno formalno vprašanje. Ali vztrajate pri tem, da so vsi protokoli, kolikor se tičejo »Slovenskega Juga« od prve do zadnje besede izmišljeni, zlagani in potvorjeni?

Dr. Marković: Vsaka beseda, vsaka točka, da vse, kar stoji v protokoli, je neverjetno zlagano. Na to je nastala ostra kontrola radi brošure, ki jo je spisal dr. Marković, »Srbsko pojmovanje bosanskega vprašanja«.

Dr. Friedjung je trdil, da je naperjena proti Avstriji, dr. Marković pa je naglašal, da je napisana strogo znanstveno, kar so potrdili tudi razni profesorji v Nemčiji, ki jim jo je poslal. Brošura je bila prečitana.

Samo radi resnice!

Porotnik Köhler: Povejte nam, zakaj ste prišli na Dunaj, da izpoveste v tem procesu? Ne morem si tega razlagati.

Dr. Marković: Menim, da mora vsakdo, ki je čital te protokole in ki je o stvari poučen, smatrati za svojo dolžnost, da pride semkaj, da pojasni pravi dejanski položaj.

Predsednik: Torej samo v to, da izpoveste resnico, ste prišli semkaj?

Dr. Marković: Da, samo da izpovem resnico! Včeraj sem naglašal, da se je o tej knjigi dvignila velika obtožba ne samo proti meni, nego tudi proti moji domovini.

Predsednik: Vsa akcija je baje bila v času, ko je lahko vsak hip izbruhnila vojna proti Avstriji.

Dr. Marković: Ako bi vsa to bilo res, bi bila to obtožba proti moji domovini. Zato sem smatral za svojo dolžnost, da dokazem, da je vse neresnično.

Zakaj ni šel v Zagreb?

Predsednik: Čudno je, da ste čas in denar žrtvovali, da pridete k temu procesu, za zagrebški proces pa se niste brigali.

Eden izmed porotnikov: Da, da, to tudi jaz mislim.

Dr. Marković: Prosim lepo, v zagrebškem procesu se moje ime ni imenovalo, zato me stvar ni brigala. Tu pa se navaja moje ime skoro v vsakem Friedjungovem dokumentu.

Dr. Benedikt: Prosim, iz predloženega zapisnika o zagrebškem procesu konstatirati, da se velik del razsodbe peča z razmerami v »Slovenskem Jugu«.

Dr. Marković (v največji razburjenosti): Moje ime se tam ni imenovalo, tu pa se me hoče blamirati in žaliti.

»Dunajski porotniki niso enostranski in pristranski.«

Porotnik Konradi: Opozoril bi gospoda svedoka, da mi porotniki ne zastopamo stvari teh gospodov, (kaže na obtožence), marveč, da hočemo slišati obe strani. Nečemo, da bi lahko rekli, kadar pridete domov

Dunajski porotniki so enostranski in pristranski. Zato se naj nam da podatke, naj se precizno odgovarja: Kako je bilo in kako ni bilo. Naj se ne odgovarja: Tega ne vem.

Drugi porotnik: Gospod svetlo, ali ste prišli semkaj, da se opravičite, ali iz patriotizma.

Dr. Marković: Iz obeh vzrokov.

Nato se je razvila ostra debata med zagovorniki in zastopniki obtožiteljev radi lista »Slovenski Jug« in radi zagrebskega procesa. Vendar na ta debata ni imela nobenih animiranih momentov.

Predsednik je odpustil dr. Markovića s pozivom, naj mu naznani natančno svojo addresso.

Nato je bil zaprišen za sodnega izvedenca prof. dr. Milan Rešetar.

Grof Szapary in poslanec Supilo.

Koncem se je predsednik prejel pismo grofa Ladislava Szaparyja, ki je vzbudilo splošno senzacijo, med tožitelji pa veliko zadoščanje. Pismo se glasi:

»Visokocislani gospod predsednik! Ker se radi dalje (grof je v Parizu) in radi boleznim ne morem odzvati pozivu, sem pripravljen poštati to - le deklaracijo, ki mi ji tudi osebno ne morem ničesar dodati. Izjavljam, da nisem bil nikdar v gospodstvu Supilom osebnim znan in ga tudi osebno ne poznam. Res pa je, da sem z gospodom Dorotko in še z nekim drugim gospodom imel kratek razgovor o Supilu na ulici. Kolikor se morem spominjati, se ta razgovor, ki se je vršil pred desetimi leti ne krije popolnoma z izpovedjo gosp. Dorotke. Gotovo pa je, da sem bil takrat in sem še sedaj mnenja, kolikor se morem po desetih letih spominjati na tako malenkostne stvari, da »gubernija« večkrat z malimi pripetkami priskoči »Novemu Listu« na pomoč. Naravno pa je, da se ne morem spominjati ne na znesek, ne na posamezne slučaje, ne na posredujočega državnega uradnika. — Grof Laszlo Szapary.«

Poslanec Supilo je na to podal odgovor, da od gubernije ni dobil nikar nobenega vinarja, mogoče pa je, da so na ime »Novega Lista« grešili znani brezposelni žurnalisti, ki se nanašajo na Reki.

Nato se je razprava prekinila. Danes bo zaslišan kot prič državni poslanec dr. Masaryk.

Dnevne vesti.

»Zveza južnih Slovanov« prejela je nastopno zahvalno brzojavko: »Račte, prijimati a eténém stazu Jihoslovanu láskavé tlumociti naj srdečný dik za láskavé projevení mi soustrast. — Otto hrabě Harrach.«

»Državi damo vse, a tej vladni nič!« Tako je končal svoj govor o splošni svini dični poslanec Pišek v celjskem klerikalnem shodu prednega ponedeljka. Klerikalci so torej pripravljeni dati državi vse, kar ona zahteva, toda vladi ne dajo nič. To je tako zvito povedano, da razen razvočnih klerikalnih poslancev ni nihče razumel smisla navedenega stavka. »Državi damo vse, a tej vladni nič!« Če bi bil Pišek govoril odštoseno, potem bi bil mesto jezuitičsko zasukanega stavka izrekel: »Mi klerikalni poslanci smo naprodati. Kadar nas bo vlada dobro plačala, takrat bomo rekli: Mi smo v prvi vrsti dobri Avstrijci in kot dobri avstrijski patrioti moramo dobiti avstrijski državni, kar se v imenu naše zahteve od nas. Dokler pa nas vlada ne plača tako, kakor mi zahtevamo, toliko časa smo mi na stališču: Vladi ne damo nič! Edino, kar more biti pravi smisel Piškovega stavka: »Državi damo vse, a tej vladni nič!«

»O modernih načelih ohranjanja zgodovinske spomenike.« Tako se glasi naslov razpravi, ko jo je v »Slovenec« feljtonu priobčil muzejski kustos dr. Mantuani. »Slovenec« je dvakrat posebno opozarjal na to razpravo, hvaleč jo bombastično, kot temeljito studijo, kot nekaj izrednega in ravno z ozirom na mestno hišo zelo važnega. Prav to »Slovenec« bahanje nas je napotilo, da smo to razpravo pozorno prečitali. Reči moramo, da nam ni kar nič imponirala. Upajmo, da je dr. Mantuani v glasbeništvu in njega zgodovinski boljše podučen, kakor v zgodovinski obrazilni umetnosti. Njegova, v »Slovenec« priobčena razprava obsega vse kaj drugega, kakor obeta naslov. V tej razpravi podaja dr. Mantuani samo nekaj pregled prizadevanj glede ohranitve zgodovinskih spomenikov, o modernih načelih, po katerih je postopati pa ni ničesar povedal. Čita se ta razprava kakor izvleček iz kake enciklopedije in sicer neznatno, dostikrat uprav naiven in dolgočasen izvleček, ki ga zna sestaviti vsak količjak spreten žurnalist. Kar se nam je obetalo in kar smo smeli pričakovati, tega dr.

Mantuani ni podal. Konstatiramo to posebno vrednost breztaktnosti, ki si jih je dovolil »Slovenec«. Dr. Mantuani se je izrekel za ohranitev sedanje rotovža, na čigar odstranitev sploh nihče ni mislil, pri tem pa zaplaval narodnopolitični stranki siljajo spričevalo, rekoč: Kdo bi imel toliko smelosti, da bi ravno tisto hišo v kateri se je izvršil za kranjska — in morebiti smemo reči za slovenska — mesta toli važen preobrat v narodnem pogledu! Slovenska Ljubljana in ljubljanski Slovenci hočejo, da se ta velezanimiva, od kamna postavljena listina imenovanega zgodovinskega fakta neoskrunjena ohrani. Naših otrok vnuki in pravnuki naj imajo spomenik našega dela za narodni obstanek. Če bodo v prihodnosti slovenske matere svojim otročičem kazale starinsko hišo, pravile jim bodo, kako so v njej gospodarili drugi, in kako so naši junaki počasi zvili jim gospodstvo iz rok in zasedli njihova mesta v občinskem svetu. Pripovedovale jim bodo, kako se je pod našim gospodarstvom Ljubljana dvignila napram onemu stanu, ko je gospodarila prejšnja nam nasprotna klika. In mali rdečeličniki bodo svetlih oči poslušali take pripovedke, ki jim jih bodo mame pravile in bodo čude se povpraševali, kakšni junaki da so to bili, kakšni orjaki, ki so krute gospodarje potisnili iz te hiše. In če bi se kedaj dogodilo, da bi morebiti slovenske mame molčale, tedaj bode pa »rotovško« kamenje govorilo: si hae tauerint, lapides clamabunt! Zato pa mora ostati naš spomenik, kakršen je. Gospodje mestni očetje, ne rušite si vendar sami slavoloka svoje in naše preporodne dobe! — Apel na ohranitev rotovža je, kakor rečeno brezpredmeten, priznanje, ki je izrečeno v tem odstavku, pa je zaslužno.

C. kr. okrajno glavarstvo v Logatecu pošilja uradne stvari županstvu in tudi vsem drugim korporacijam v zavrtih z izključno nemškimi nadpisi, dasi ima deželna vlada sama kuverte s slovenskimi nadpisi. Pa tudi v drugih slučajih prav po nepotrebnem nemškutari logaško okrajno glavarstvo, odkar ima na čelu slavnostnega Ekla. Razne tiskovine so samo nemške, celo kazenske razpredelnice, zapisnike se piše s slovenskimi strankami nemski itd. Seveda nočemo s tem priporočiti samo Ekla nazgoraj, marveč zahtevamo korenite remedure. Časi nemškutarenja po vladnih pisarnah morajo tudi na Kranjskem miniti! Slabo spričevalo pač, če se človek ne more z drugim povzpeti.

Proti Sokolu. »Sokol« v Dol. Logatecu je prejel od tamošnjega šolskega vodstva sledeči dopis: »C. kr. okrajni šolski svet je sklenil v svoji seji, da se ne smejo poučevati šolski otroci v telovadbi zvečer, temveč le podnevi. Radi tega naj se blagovolji podpisaneemu šolskemu vodstvu naznaniti, ob katerih urah in kje se poučujejo ti otroci v telovadbi. — Dalje. Dečki in deklice se ne smejo skupno poučevati, a tudi ne združeno z odraslimi. Šolski otroci ne smejo biti udje društva ter se ne smejo šteti k »Naraščaju« in se udeleževati javnih telovadb in obhodov. Prepovedano jim je nositi druzvene znake. Ako imajo otroci telovadno obleko, naj se blagovolji poslati podpisaneemu vodstvu vzorce istih, da jih more predložiti c. kr. okrajnemu šolskemu svetu. Pri pouku v telovadbi naj ne nastopajo brez dovoljenja v telovadni obleki. Sodelovanje šolskih otrok pri javnih telovadbah je principiijelno prepovedano. Toliko slavnemu društvu v blagobotno ravnanje in vednost na odlok c. kr. okrajnega šolskega sveta v Logatecu z dne 28. oktobra 1909. št. 1661.« — Sklep okrajnega šolskega sveta v Logatecu, je po izjavi dekana Arkota v »Slovenec« kopija soglasnega sklepa baje naprednega okrajnega šolskega sveta v Postojni. Kakšno je politično in pedagoško naziranje članov okrajnega šolskega sveta v Postojni, pove najlepše zadevni sklep sam. O tem se tudi ni treba prerekati. Sklep je popolnoma nezakonit, in če bi predsedniki — okrajni glavarji — ne bile take duševne reve v juridičnih vprašanjih, bi ga morali takoj razveljaviti. Kaj takega je mogoče samo na Kranjskem, kjer je danes smešno štreberstvo in fikfakovstvo v najbujnejšem cvetju! Seveda jezi nekatere lep uspeh sokolskega dela pri telovadbi mladine; naraščaj notranjskega sokolstva je nastopil pri letošnjem župnem zletu v Ilirski Bistrici v največjem številu na Slovenskem! Kaj naj sedaj store sokolska društva! Kakor dosejaj, naj nadalje goje telovadbo mladine, razne dopise, ki niso nikjer v zakonu utemeljeni, naj položijo lepo tja, kamor spadajo. Kdor se hoče informirati o telovadbi mladine, naj stopi v sokolsko telovadnico, ki je vedno odprta vsakemu poštenemu človeku. Glede javnih nastopov pa odločujejo starši otrok, in ker vemo, da so prepričani

o koristi sokolske telovadbe za mladino in ne bodo hoteli kratiti svojim ljubljencem veselja, ki ga imajo z javnim nastopom, upamo, da ne bodo trpeli javni nastopi sokolskega »naraščaja« — vsled najnovejše modre odredbe modernih pedagogov naprednega mišljenja.

Promocija. Dne 22. t. m. bo na dunajskem vseučilišču promoviran doktorjem prava gosp. Branko Fišer, konceptni praktikant pri kranjskem deželnem odboru.

Iz finančne službe. Imenovan so: prov. finančni komisar Emil Kandare za def. finančnega komisarja v IX. činovnem razredu, finančna koncipista Ivan Ditz in Fran Golli za prov. finančnega komisarja, računsko oficijala Fran Tauzes in Josip Kozem za računsko revidenta v IX. čin. razredu, računski asist. Maksimilijan Bradaška za računsko oficijala v X. čin. razredu; oficijali deželnega plačilnega urada Valentin Koželj, Ivan Gogola in Valentin Dolenc za blagajnike deželnega plačilnega urada v IX. in asistent deželnega plačilnega urada Fran Bregant za oficijala deželnega plačilnega urada v X. činovnem razredu.

Slovensko deželno gledališče. Danes se poje za nepar-abonente krasno uspeja Jarnova opereta v 3 dejanjih »Logarjeva Krista« in sicer pri navadnih cenah. — V soboto se poje prvič izvorna opera v štirih dejanjih »Lepa Vida«, besedilo po Josipa Jurčiča romanu, uglasbil Risto Savin za par-abonente. — V nedeljo popoldne opereta »Dolarska princeza« izven abonementa, za lože par. — Premijere Savinove opere se udeležijo g. komponist, g. operni ravatelj zagrebskega gledališča in odlični skladatelj Srečo Albini ter morda tudi g. intendant pl. Treščec.

Novice iz Ljubljane so, kakor menda Lampretovo uredništvo misli, najnovejša »great attraction« v »Gorenjecu«. V resnici pa se te novice odlikujejo po gorostasni naivnosti in brezprimerni konfučnosti. Tako govori novičar v zadnji številki »Gorenjca« o tržnici kakor slepec o barvah. Sanja se mu namreč o nizkih tržnih lopotih, ki se imajo postaviti sredi mesta na Vodnikovem trgu. Ta modrijan seveda še nikdar ni videl kake moderne tržnice in si take tržnice pač ne more drugače predstavljati kakor celo vrsto tržnih lop, v kakršnih prodajajo v Ljubljani ob Miklavževem sejmu ali pa vipavke za vodo. Vsakomur, kdor se je kaj po svetu ozrl, pa tudi vsakomur, kdor je vsaj z nekoliko pažnjo čital poročila iz onih sej občinskega sveta ljubljanskega, v katerih se je razpravljalo o gradnji tržnice, bode znano, da bode tržnica, ki se ima zgraditi v Ljubljani, monumentalno poslopje, višje od bivšega licejskega poslopja. Obžalovati je list, ki sprejema take o brezprimerni ignoranci svdočeče notice! Smešen, obenem pa tudi zloben je dalje napad na mestno upravo ljubljansko. Govori se tam o slabih cestah, češ da je vsaka najslabša okrajna cesta zlato proti ljubljanski cesti. Vsakdo, ki je imel kdaj leseni in spomladni priliko opazovati okrajne in deželne, pa tudi državne ceste po deželi, bode moral priznati, da izvira ta napad le iz namena, blatiiti mestno upravo ljubljansko po »Slovenčevem« receptu. Če spada to v nalogo »Gorenjčevu«, premisli naj njegovo napredno uredništvo, da v tako mokrem vremenu, kakršno imamo v zadnjem času v Ljubljani, ne tlakovane ceste ne morejo biti brez blata, razume se pač samo po sebi, da se pa vse ceste tudi ne morejo vsak dan sproti vnovič posipati, nemvno bode tudi vsakomur, ki si prihrani še kaj pametne sodbje. Sicer pa »Gorenjčevu« ljubljanskega sotrudnika najbolje karakterizira okolnost, ker se spodtika nad tem, da se blato na ljubljanskih cestah strže proti robom cest. Radi bi vedeli, kam naj se to blato strže, ali morebiti na sredo ceste, koder je neprestano promet? Na vsem svetu ne delajo drugače, ko da blato s ceste stržejo v stran ter ga potem od ondod odpeljajo. Če je »Gorenjčev« dopisnik, nečemo raziskovati iz katerega vzroka, stopil kdaj v kak tak kup za odpeljavo namenjenega blata, naj to samemu sebi in morebitnemu svojemu razpoloženju pripiše; z neslanimi opazkami pa si ne stopa na razum. Tudi napad zaradi odpeljavanja smeti je naiven in dokazuje, da oni, ki ga je isal, menda od Ljubljane do Šiške še nikamor po svetu pogledal ni. Povsod se namreč smeti odpeljavo ob dnevnih urah, zato ker se ponoči iz enostavnega razloga ne morejo odpeljavati, ker so večna vrata zaprta. Da so vozovi, v katerih se odpeljajo smeti, povsod zamazani, je žalibog v bistvu stvari utemeljeno. Obžalovati je morebiti le, da se hlapci, ki smeti pobirajo, kljub vsem omotinam ne morejo navaditi, da bi vrata na vozovih zapirali. Kaj naj na rečeno drugod, n. pr. na Dunaju in v Pragi, kjer pobirajo smeti v čisto

odprte vozove. Kako jih v Kranju, tega mi ne vemo. To bo pač znano uredništvu »Gorenjca«. Vsekakor morajo tam imeti upeljan kak boljši način odpeljavanja smeti, saj bi menda drugače uredništvo »Gorenjčevu« ne bilo dalo svojemu ljubljanskemu dopisniku besede za tako kolobocijo. Naravnost smešno pa je, ako se »Gorenjec« izpodtika nad pljunki, ki leže po ljubljanskih hodnikih, češ, da so včasih tako »delikatni«, da mora človek dober želodec imeti, da se mu pri pogledu dvakrat ne preobrne in da onemu kupu še zraven ne doda. Vsa čast dopisniku na njega estetskih opazkah! Vsa čast mu tudi na iznajdbi, da so tablice proti pljuvanju »stale tisočake« in pa na konstatovanju, da ljudje kljub temu še vedno pljujejo na ulicah in sicer: pljujejo na tla! Zakaj vendar ne v zrak? Vsaj je dopisnik gotovo odkril novo geodinamsko pravilo, po katerem pljunki ostanejo v zraku in bode satelitom enako spremljali našo zemljo. — Toda bomo resni! Uredništvo »Gorenjca« ravna »bode le v interesu ugleda svojega lista, ako zabrani, da ga ne bode vsak šušmar smel smatrati za odkladališče svojih duševnih pljunčkov.

Zgenimo se vendar! Dne 17. septembra so bila že tri leta, kar je za vedno zatisnil svoje blage oči nepozabni propagator češko - slovenske vzajemnosti Jan Legu. Kaj je Legu bil Slovencem, o tem obširno tu govoriti bi bilo odvč. Le to naj zadoštuje, da je bil on prvi, ki je češko-slovensko vzajemnost postavil na realna tla, da je vsaka dobra akcija pri Slovencih imela v njem navdušenega podpornika in pospeševalca. Tri leta so minila, kar je odšel od nas in danes se ga komaj še kdo spominja, njegov grob je zapuščen in nobena beseda na njem ti ne govori, da leži tam Jan Legu. Ustanovil se je sicer svoj čas odbor za spomenik Janu Legu, nabral je tudi nekaj prispevkov, in celo načrt za spomenik je že izgotovljen. Ali vse je zaspalo — zakaj, je neumljivo. Spomenik je bil prvotno proračunjen na 1000 K; toda odbor je menda obupal, da v doglednem času spravi skupaj tako veliko svoto in je nekatere stvari pri načrtu črtal in znižal proračun na 600 K. Ali Slovenija res ni zmožna zbrati te malenkostne svote? Jan Legu je žrtvoval za Slovence zadnji vinar, vse je dal, ničesar ni zapustil, zato je naša častna dolžnost, da v enkrat Legu poplačamo že enkrat svoj dolg in omogočimo, da bo ob četrti obletnici njegove smrti na Olšavskem pokopališču v Pragi stal na Legovem grobu spomenik, ki bo v gotovem oziru tudi spomenik češko - slovenske vzajemnosti. Zgenimo se torej, da popravimo, kar smo zamudili!

15 kron najdenine je izročil glavnemu blagajniku družbe sv. Cirila in Metoda neki gospod, ki je večeraj na Resljevi cesti zgubil 150 kron. To na zato, ker je nežna damanajditeljica odklonila najdenino. Srčna ji hvala!

Telovadno društvo »Sokol L.« v Ljubljani naznanja sl. občinstvu, da nastopi na zabavnem večeru dne 5. prosinca 1910 tudi večja gledališka družba. Svojo udeležbo prijavila sta tudi dva najboljša igralca iz dvornega gledališča v Tokio in sicer g. Mikigun in g. Johigun, ki bode ta nastopila v igri »Fida na straži«. Sl. občinstvo imele bode priliko videti »Japonsko tragedijo«, kar je gotovo posebne vrednosti, ker se ne vidi lahko vsaki dan. Tudi japonski akrobati menijo pokazati svoje umetnosti. Zabavni večer bode torej, kakor je videti vsestransko zanimiv, kar naj blagovolji sl. občinstvo vpoštevati in ne zamuditi prilike, udeležiti se tega večera.

Božični dar telovadnemu društvu Sokolu I. Društvo si je nabavilo s teskimi denarnimi žrtvami društveno knjižnico, ki šteje danes skoro 300 zvezkov. To pa daleko ne zadošča rastočim potrebam po izobrazbi marljivih mladih čitateljev-sokolov. V zadnjih tednih se tudi naraščaj kaj pridno oglasa v društvenih prostorih in želi knjig. Kaj veselo znamenje, le žal, da knjižničar ne more vsem postreči s primernimi knjigami. Zato se utjudno obračamo na vas, prijatelje Sokolstva, da nam pomagate pri izobraževalnem delu. S hvalečnostjo sprejmemo vsako knjigo, največje povpraševanje je po novejših leposlovnih knjigah. Pošiljatve naj se naslovijo na društvo (Ilirska ulica št. 22).

Planinski ples. »Slovensko planinsko društvo, ki je prišlo vsled porušjenja starega Aljažvega doma in vsled nužnih novih stavb, ki jih mora završiti (n. pr. novo kočo za vrhu Črne Prsti) v težak gnoten položaj je vsled tega sklenilo v korist svojih planinskih naprav prirediti v bodočem predpustu svoj V. Planinski ples. Ta predpustna veselica se bo vršila dne 1. februarja 1910, to je na večer pred Svečnico; slavnega društva naj se blago-

volijo ob svojih prireditvah na to ozirati. Ples bode združen, kakor doslej, s pravo neprisljano planinsko veselico, ki naj tudi to pot postane zbirališče vseh prijateljev slovenskega planinstva.

Cerle Franco - Illyrien. Pariški »Bulletin de l'Alliance Franco-aise« v svoji zadnji (118.) številki jako laskavo poroča o ustanovitvi francoskega krožka v Ljubljani in, omenjajoč ilirsko dobo, pozdravlja kulturno zblizanje Slovencev in Francozov. — Cerle Franco - Illyrien sme biti z uspehi svojega komaj enoletnega delovanja zadovoljen. Kako potrebno je bilo društvo, kaže dejstvo, da se je takoj pri ustanovitvi javilo lepo število članov iz vseh krogov ljubljanske inteligence in da to število neprenehoma narašča. Zabavni večeri Cerla spadajo med najfinejše ljubljanske prireditve in nudijo društvenikom priliko, na najprijetnejši in najnaravnejši način gojiti francosko konverzacijo. Razen njih nudi društvo svojim članom in njih rodbinam resen jezikovni in slovstveni pouk, katerega naj bi posečal vsakdo, ki se zanima za francosčino kot pravi svetovni in mednarodni jezik ter za bogato francosko slovnost. V vseh kulturnih in osobito v vseh slovenskih narodnih velja načelo, da znaj naobraženeč poleg svojega materinskega jezika predvsem tudi francosčino. — Cerle Franco - Illyrien bo imel začetkom januarja svoj prvi občni zbor, združen z zabavnim večerom, na katerega že sedaj opozarjamo.

Božičnica. Dobrodelno društvo tiskarjev na Kranjskem priredi v nedeljo, dne 19. decembra, ob 4. popoldne v sokolski dvorani »Narodnega doma«, na korist sirot umrlih tiskarjev božičnico s sodelovanjem godbe in z razdelitvijo božičnih daril med mladino. — Vstopnina za odrasle znaša 50 vinarjev. — Z ozirom na dobrodelni namen je želeli, da se udeležijo prireditve vsi prijatelji in znanci tiskarjev.

Društvo slov. trgovskih potnikov ima svoj prvi občni zbor, dne 26. decembra t. l. v salonu hotela »Ilirija«. Začetek ob 9. dopoldan. Ker je to društvo velike važnosti in ker je dolžnost vsakega slov. trgovskega potnika, pričakujemo sigurne udeležbe vseh, tudi onih za katerih naslove ne vemo. — Društvo lepo napreduje in ima že precej rednih in podpornih udov. Nadejamo se pa ne le udeležbe rednih članov, temveč upamo da se bodejo zborovanja udeležili tudi podporni člani. Na večer istega dne se vrši v veliki dvorani »Nar. doma« prva in velika plesna veselica, o kateri bomo še natančneje poročali.

Ustreljeno divjačino za dunajsko lovsko razstavo, v posebno lepih eksemplarih išče kranjski razstavni odbor. Po njegovem nalogu je namreč g. preparator Schulz že postavil posebni atelier, v katerem se za kranjski oddelek potrebna razstavna divjačina umetniško preparira. Za splošitev zbirke se potrebuje še sledeča divjačina: 3—4 uralske sove, 3—5 lepih gozdnih jerebice, okoli 5 čapelj (posebno manjše vrste), 6—7 krehele in regele in 6—7 drugih manjših divjih rac. Dalje se potrebujejo različni vodni ptiči. Zelo dobrodošla bi bila v najkrajšem času odboru sledeča divjačina: n. pr. volk, ris, hermelin, dehor, kuna, po eden ali dva eksemplarija. Ako bi kateri lovec ali prijatelj lova v deželi ustrelil še kako drugo zanimivo divjačino, se naproša, da to naznani. Ker je ta divjačina določena za prepariranje, mora biti lepo ustreljena in se mora še sveža odposlati. Odbor jo plača po normalnih cenah, ako pošiljatelj ne bi opustil zahtevka doškodnine z ozirom na to, da se razstavijo. Vse pošiljatve, vprašanja in poročila naj se naslove na naslov Ferdinand Schulz, preparator v Spodnji Šiški. Cesta na Rudolfovo železnico št. 208.

Mengliška pivovarna. Na mnogostranske želje, da bi bilo potrebno v svrhu razjasnenja interesiranim slojem imeti tudi podrobnejši cenilnik o vrednosti menške pivovalne pri rokah, objavljamo po večšakih doganah cenitev te pivovarne, ki je sledeča: Stroji, večinoma novi 61.104 K; sodi 171.576 K; vozovi in vozne oprave 20.000 K; mobilijar t. j. notranja oprava 24.000 K; zaboji 23.000 K; tirjave, garautirano ne izgubne 148.000 K; stavbe in druga poselitva (realije) 437.572 K; skupaj 921.252 K. Dalje še živina, zaloga piva, slada itd. Med realijami so štete tudi stavbe zalog, ki so: v Ljubljani, v Zagoru, v Motniku, v Zagorju, v Moravčah, v Lescah, v Škofji Loki, v Javorniku, v Smartnem pri Litiji in v St. Vidu pri Zatični. Pripomniti je treba pri tej priliki, da se smejo tudi privatniki, ne samo gostilničarji, pripustiti k podpisovanju za eventualni nakup deležev in ni v tem pogledu nobene omejitve.

Osrednji odbor. Izvedenec v železniških razstavah naskih zadevah za Kranjsko. Za iz-

vedence pri odškodninskih obravnavah, tvojih se razlastitev v železniške svrhe potrebne zemljišče, so bili imenovani za leto 1910 sledeči gosposode: Leopold Dekleva, posestnik in mlinar v Bujah, Jos. Ferjancič, posestnik v Budanju, Iv. Urbančič, posestnik v Trnovem; Ed. Zvanut v Lozicah; Matija Hočevar, poštar in posestnik v Vel. Laščah; Iv. Lovšin, trgovec in posestnik v Ribnici; Matija Verderber, posestnik v Kočevski Reki; Gašper Čarnan, posestnik v Škofji Loki; Jos. Koschier, posestnik v Zejah; Fran Omerza, trgovec in posestnik v Kranju; Morie Hladik, umirovljen poštar v Ljubljani; V. G. Jelovšek, trgovec na Vrhniki; Anton Klinar, deželni stavbni nadsvetnik v Ljubljani; Iv. Luschin, avt. zemljemerec v Ljubljani; Iv. Majaron, posestnik in trgovec v Borovnici; Michael Susteršič, posestnik v Horjulju; Konrad Zaff, avt. zemljemerec v Ljubljani; Henrik Schollmayr, graščinski gozdar v Kozaršah; Fran Šerko, posestnik v Cerklji; Adolf Kappus pl. Pichlstein, posestnik v Kamni gorici; Avgust Mally, poštar in tovarnar v Beli peči; Jakob Zumer, posestnik v Podholmu; Iv. Bukovec, posestnik v Mrzli luži; Alojzij Češnik, posestnik v Gorenji vasi; Anton Hočevar, usnar in lastnik opekarne v Novem mestu; Iv. Kadunc, posestnik v Žužemberku; Iv. Krajec, posestnik v Kandiji; Jos. Pehani, posestnik v Žužemberku; Mih. Schleipah, posestnik v Veliki Loki; Em. Tomšič, posestnik v Trebnjem; Iv. Znanec, posestnik v Šmihelu pri Novem mestu; Jos. Zure, gostilničar v Kandiji; Matija Wietsehnigg, oskrbnik na Križu; Iv. Levec, posestnik v Menšcu.

Šišenskem „Sokolu“ je pristopil kot ustanovnik brat Peter Burja, gostilničar in mesar v Spodnji Šišli. Da bi dobil mnogo naslednikov.

„Sokol“ v Spodnji Šišli priredi Silvestrov večer v salonu pri Kantertu. Čuje se, da je za zabavo vstransko kar najbolj preskrbljeno. Spored je obširen in zanimiv, ter se še svojočasno objavi. Naj nihče ne zamudi posetiti te prireditve, žal mu ne bode, naj ima zavest, da se bode vesel in dobre volje poslovlj od stare „devetice“ in židane volje pričel novo „desetico“. Posebna vabila se ne bodo razpošiljala, tako se je sklenilo, in naj velja to naznanilo kot vabilo za vse prijatelje „Sokola“.

Z Jesenic. Podružnica sv. Cirila in Metoda uprizoni v nedeljo, dne 19. t. m. gledališko igro „Moč uniforme“, burko v treh dejanjih, ki se je uprizonila v Trstu. Pri tej predstavi sodeluje tamburaški zbor jeseniškega „Sokola“. Ta zbor je na prošnjo Sokolov pričel poučevati učitelj Leo Pibrovac in dosegel je vsled navdušenja in poštrevnosti igralcev tako čudovite uspehe, da si upa tekom štirinajst dnevnega obstoja že javno nastopiti. Izborna igra in na novo ustanovljeni tamburaški zbor bosta gotovo privedla toliko občinstva, da bo dvorana kot po navadi pri „Jeleni“, nabito polna.

Telovadno društvo „Sokol“ na Vrhniki je priredilo v nedeljo, dne 12. decembra t. l. gledališko predstavo „Moč uniforme“, burka v treh dejanjih. Bila je tu prvič uprizonjena na Kranjskem. Sodelovali so sami bratje Sokoli in cenj. gospodine, ki so društvu naklonjene ob vsaki priliki, kadar gre za njegovo korist. Cast jim! S svojo dovršeno igro so nas presenetile. Posebno so se odlikovali krojač Pavel (brat Ciril Igljič), njegova žena Agata (gđ. Marija Igljič), krojaški pomočnik Milek (brat V. Rabič), potnik Majer (brat Stanko Krmavner), eksekutor (brat Franc Kunstelj), dekla Liza (gđ. Marija pl. Pilbah), dekla Jera (gđ. Kati Bregar), lovec Žigon (brat Ivan Tischer), župan Jelenc (brat Peter Možina), kmetje in občinski svetovalec: Kožuh (brat Jakob Kunc), Slak (brat Jakob Nagode), Trček (brat Anton Maček), Pečka (brat Štefan Markelj) in hlapec Jernej (brat Edvard Pišler). Komične vloge so bile prav dobro razdeljene. Velika zasluga in zahvala za to gre tudi režiserju oratu Tischerju. Pevski duet (M. pl. Pilbah in br. F. Rabič) z uprav umetniškim spremljevanjem na glasovirju je nam zelo ugajal. Udeležba pri tej predstavi je bila prav dobra. Veseli nas, da so nas posetili naši domači Vrhnčanje in vseh slojev v tako lepem številu. Nadejamo se, da ostanejo tudi v prihodnje naši redni obiskovalci, da ostanejo naši bratje. Le tako naprej! Va zdar!

Nova Ciril - Metodova podružnica za trg Mengeš in okolice (Jarše, Trzin itd.) se je ustanovila v nedeljo 12. t. m. Ustanovni občni zbor se je vršil v gostilni g. Fr. Pečnika a s prav povoljno udeležbo. Glavno društvo je zastopal potovadni učitelj Ante Beg, ki je imel primeren govor. Po njegovem govoru se je prijavilo več novih članov, tako da šteje nova podružnica 66 članov, namreč 4 ustanovniki in 62 letnikov. Ustanovniki so: gđ. Ana Zarnikova, sedaj učiteljica v Moravčah in gg. Milan Jenčič, zastopnik pivovarne; Fr. Majdič, lastnik paromlina

v Jaršah in Fr. Majselj, zasebni uradnik. — V odbor so bili s vzklikom izvoljeni: predsednik g. Lovro Letnar, nadučitelj v Mengšu; podpredsednica gospa Marija Sicheřl iz Traina; tajnik g. Rajko Božič, namestnica gđ. Urbancič. Odborniki so: gg. Karel Vidali, Fr. Mencinger in Ivan Vrhovnik (vsi v Mengšu), namestnice pa gđ. Marija Riharjeva, Anica Pečnikova in Franja Trojanškova. Preglednika računov sta gg. Fr. Osredkar in Gregor Hrovat, delegata za glavno skupščino pa g. Tomo Petrovec, nadučitelj v Jaršah in gđ. Rozika Vrataričeva. Da so se mogle letos v okraju ustanoviti tri podružnice (Dob. Domale in Mengeš) ima glavno zaslug g. nadučitelj Tomo Petrovec iz Jarš. Novi odbor je sestavljen tako, da obeta postati menšička podružnica vzorna.

Prireditel Ciril - Metodove podružnice za Škofeljo, Ig in Laverco se je preteklo nedeljo prav dobro obnesla. Priredila se je v steklenem salonu gospoda Ogorelea ter obsegala živo sliko »Marijino oznanenje« ter šaloigro »Oče so rekli da le.« Slika je bila v vsakem oziru izvrstna. Igra je po svoji vsebini nehvaležna, vendar so jo škofeljski diletantje — večina jih je nastopila prvič — igrali prav dobro ter s popolnim razumevanjem. Posameznih vlog ne naštevamo, naj zadostuje zagotovilo, da se poštrevnosti diletantje čisto lahko mirno pokažejo ljubljanskim in drugim gostom, katerih so se menda tokrat bali, ker smo o prireditvi tako malo slišali. Ze sedaj pa opozarjamo, da bo marljiva podružnica s svojimi prireditvami nadaljevala na Štefanov dan in ob Novem letu. Posebno hoče iznenaditi z novimi živimi slikami. Ta prireditel je prinesla podružnici pokritje stroškov za gledališke predstave, osrednji družbi pa še tudi nekaj »čistega«. Vsa čast na nesebičnem trudu in rodoljubnem delu prirediteljev! Gotovo se ob prihodnji prireditvi na Štefanov dan ustavi marsikateri gost pod Ogorelevo streho, saj bo našel pošteno zabavo in dobro postrežbo.

Skiptične predstave s poljudnimi predavanji priredi, kakor že prej več let, tako tudi letos, znani litijski fotograf g. Rožun. Potoval bo po Kranjskem, Stajerskem in Hrvaškem. Program predavanj bo: Naravne krasote slovenske zemlje, nje zgodovina, slovensko planinstvo, čudesa Postojnske jame in slednjič zgodovina Celjskih grofov in Turjaških gospodov. Vsekakor bodo te prireditve nudile mnogo lepega in koristnega. Rožunove krasne skiptične slike so se pravkar kazale v Plznji na predavanju »O krasotah slovenske zemlje« povodom slovenskih slavnosti in so žele splošno pohvalo. — Na Rožunova predavanja že sedaj opozarjamo.

Iz Litije se nam piše: Tudi k nam, v Smartno in sploh v okolico so došle iz Švice razglednice v korist zidanja tamošnjih cerkva. — To je že odveč. Nimamo mi svojih potrebščin? Kaj nam mari Švice? Če potrebujejo novih stavb, naj jih sami plačajo. — Vsak, ki je dobil ali bo šel dobil take razglednice, naj jih pošlje nazaj in če jih potrebuje za praznike, naj kupi slovenske, zlasti one, ki jih je zopet letos založila Ciril-Methodova družba, ker od teh razglednic ima naš slovenski narod dobiček. Zlasti letos segajmo po njih, ker ima družba primanjkljaj. Zahtevajmo po vseh trgovinah — nekatere jih že imajo — le take razglednice. Vi pa gg. soprogi in očetje, pogledajte kakšnega blaga se poslužujejo vaše soproge in vaši otroci. — Da družbin denar pade na rodovitna tla, je že velik dokaz, kako se obmejni Slovenci lepo zavedajo, zlasti kako je šlo veliko boljše pri zadnjih volitvah v Trstu. — V soboto dopoldne ob 11. našli so za Slančevno hišo mrtvega nočnega čuvaja Janeza Šega po d. Brenkača. Ko je šel pobirat svetilke, da bi jih osnažil, prišlo mu je slabo, naslonil se je na kup opeke ter umrl. Zadel ga je kap.

Iz Novega mesta se nam piše: Skoraj vsi novomeški trgovci in obrtniki, katerim je bilo sploh mogoče dostaviti okrožnico, so se že v začetku t. l. s svojimi lastnoročnimi podpisami zavezali, da ne bodo ob novem letu več koledarjev delili. To pa zaradi tega, ker je zahteva vedno večja in se koledarji sploh ne dajo pravilno razdeliti ter jih dobe nekateri veliko, drugi pa nič in se človek vesled tega še zameri vsem, ki jih pri razdelitvi spregleda. V večjih mestih so se novoletna darila že pred več leti odpravila. Ako se pomisli sedanja draginja že na živilih in visokih plačah pomožnih moči, je gotovo, da trgovcem in obrtnikom ne preostaja denarja za take stvari in mora biti dandanes vsak zadovoljen, da svojem stanu primerno izhaja. Kdor ima

kaj prebitka, naj se usmili rovnih dijakov (dijaške kuhinje), mestnih revešev ali pa sploh kakakega drugega narodnega ali dobrodelnega zavoda. Več novomeških trgovcev in obrtnikov.

Umrli je pretečeni teden po kratki in mučni bolezni v Vrbi pri Leskovcu Fran Požar po domače Florjanec Francelj. Pred dvajsetimi leti je podedoval po svojem očetu posestvo pa je takoj prepustil svoji sestri, češ, da ga v starosti 50 let nič ne mika v zakonski jarem ter da hoče svoboden preživeti prisojena mu leta. Doživel je starost 70 let ter bil eden najstarejših fantov cele okolice.

Društvo za povzdigo prometa tujcev na Bledu priredi po novem letu, že začetkom januarja štiri do šest tednov trajajoči kuharski tečaj pod vodstvom v to preizkušenih učnih moči. Poduk bo obsegal posebno praktični del kuharske stroke, oziraje se na lokalne razmere v potrebo došli tujcem na Gorenjskem in se združi obenem s serviserskim tečajem. Ker bodejo učne moči deloma tudi zmogne slovenskega jezika, ni neobhodno potrebno dobro znanje nemščine. Tečaj se priredi v hotelu Toplice »Louisenbad«, kjer bodejo udeležence tečaja tudi prenočevali. Hotelirka gospa Valtriny, rodom Čehinja, bode prav rada tečaju z vsem potrebnim na razpolago. — Omenja se, da se sprejmejo v prvi vrsti one zgaščenke, katere so se že enakih kuharskih ali serviserskih tečajev udeležile. Ker je število učenk omejeno, se prosi za takojšnje zglašitev udeležbe. Pouk bode brezplačen, plača se samo hrano in stanovanje. Naznaila sprejema društvo za povzdigo prometa tujcev na Bledu.

V strašni nevarnosti. Nekdanji ljubljanski odvetnik gospod dr. Fr. Štor, ki živi sedaj na svojem posestvu v Teharjih pri Celju, je bil pred časom teško obolen. Nesreča je hotela, da je prišel v roke dvema nemškutarskima zdravnikom, ki sta ga spoznala za — blaznega! Gospod dr. Štor je na to prosil sodnijo za novo zdravniško preiskavo po pravih izvedencih, torej resničnih psihijatrih. V ta namen je šel najprej na opazovalnico v Gradec in potem v blaznico v Feldhof pri Gradcu, kjer so izvedenci po dvemesečnem opazovanju izrekli soglasno, da g. dr. Štor sploh ni bil nikdar in tudi sedaj ni duševno bolan.

Iz Hrastnika: Podružnica družbe sv. Cirila in Metoda za Hrastnik-Dol priredi v nedeljo 19. decembra gledališko predstavo. Igrali se bodeata veseligris »Zupanova Micka« in »Pot do srca«. Čisti dobiček je namenjen božičnici otroških vrtec v Hrastniku. Ker je ta za Hrastnik velike važnosti, prosimo rodoljube, domače kakor tudi druge, naj se udeležijo kolikomogoče v velikem številu. S tem prihranimo stroške glavni družbi, katera ima veliko izdatkov po drugih krajih. Predstava bode ob 3. popoldne v posojilniški hiši na Dolu pri Hrastniku. Po predstavi prosta zabava v gostilni g. Berte Peklar. Da se gostje tudi tam ne bodo dolgočasili, za to pa skrbi odbor.

Čitalnica v Brezicah uprizoni na splošno zahtevanje v nedeljo, dne 19. tega meseca drugikat burko s petjem »Moč uniforme«. Začetek ob 3. popoldne. Cene znižane. Čisti dobiček je namenjen za revne šolske otroke slovenske šole v Brezicah. Igra je dosegla zadnjikrat velik uspeh in pričakujemo mnogoštevilne udeležbe posebno tudi iz sosedne Dolenjske.

Slovenska gledališča v Mariboru. Valenska svatba, ki se uprizoni v nedeljo 19. t. m. obeta biti po velikih pripravah, ki se vrše nekaj lepega in posebnega. Diletantje se neumorno trudijo, da uprizonijo igro tako, kakor zasluži po svoji pestri snovi. V nedeljo gremo tedaj vsi v gledališče poslušat, kako se bo lepa ciganka Sanda zagovarjala pred porotniki. 9. prosinca pa se nam obljublja krasna burka »Veleturist« na katero že danes opozarjamo.

Nova elektrarna. Piše se nam iz Šaleške doline na Spod. Stajerskem: Tvrdka bratje Lapp v Pasji vasi pri Velenju namerava ustanoviti elektrarno, projektirano na 50.000 konjskih sil, ki bi oskrbovala z električno močjo savinsko in šaleško dolino ter vse ozemlje ob železnični progi Velenje-Zeltweg. — Ako se ta namera oživotvori, utegne to podjetje postati največje te vrste v Avstriji.

Dužne hrane daj jim ti gospod. Pod tem naslovom je podaril gospod, ki noče biti imenovan, »podpornemu društvu za slovenske visokolce v Gradcu« davka prosto 4% avstrijsko državno rentno obligacijo za 300 kron. Odbor se mu za velikiodušni dar srčno zahvaljuje.

Sad nemške šole. Ko so se 6. t. m. vračali otroci iz slovenske okoliške šole v Ljutomeru domov mimo šulferajnske šole, skočili so iz zasede učenci te šole na Slovence ter jih s palicami pretepili. Kdor se je branil, tega je pograbil učitelj Voller ali pa nemški policaj, ga vlekel v šolo ter

pretepel, da se je vsak vrnil iz šole ves krvav. Uvedena je sicer sodnijska preiskava, ljutomerski Slovenci sodojo, da se nemškemu policajcu in nemškemu učitelju ne bode ničesar zgodilo. Najbolj žalostno na celi stvari pa je dejstvo, da so napadali slovenskih staršev otroci, ki so se v šulferajnski šoli nasrkali sovraštva do lastnih sorokakov. Tu imajo slovenski starši vzgled, kako se vzgaja na nemških šolah!

Preslaba zanjka. V policijskem zaporu v Mariboru se je hotela obesiti 20letna Horvat, doma in čakavske okolice. Odrtgala je kos rjuhe ter napravila zanjko. Ko je že visela, se je zanjka utrgala.

Občinske volitve v Sevnici se vrše dne 17. in 18. t. m. Izvoljeni bodo skoro gotovo dosedajni odborniki.

Slovenska zrakoplovca brata Rusjana v Gorici. Poročali smo že večkrat o zrakoplovcih bratih Rusjanih v Gorici. Nemški časopisi trdijo, da prvi, ki se je dvignil v Avstriji z letalnim strojem, je Nemeč Etrich, resnica pa je ta, da sta se brata Rusjan dvignila že prej, to je 25. pr. m., torej pred Nemeč, ki se je dvignil z letalnim strojem 30. pr. m. Poročali smo tudi o nesreči 6. t. m. Za priče o vzletih, če treba, so tu c. kr. častniki, ki so gledali poskuse. Stroj, ki se imenuje »Eda I.«, ne pride več v porabo, marveč sta brata Rusjana napravila nov stroj, poskusni se prično morda že okoli novega leta, kakor hitro bo vse delo izgotovljeno. Prvi stroj je bil sestavljen iz tenkih lesenih drogov ter pokrit z močnim papirjem, novi bo pokrit z gumijevim platnom, sploh bo imel novi stroj mnogo važnih prememb. Prvi stroj je imel sprednje dolžine 8 m, širine 4 m; motor je imel 25 konjskih moči; nov motor pa bo imel 53 konjskih sil. Vojaški krogi in vojno ministrstvo se najživeje zanimajo za Rusjanove zrakoplove.

Stara hiša pod ključem. V soboto zjutraj je začel hišni posestnik in gostilničar na Martinovi cesti g. Valentin Sitar v drvarnici neko kotočanje. Naglo se je za silo oblekel in šel pogledat, kaj je. Ko pride pred drvarnico, je opazil v nji kekega moškega in neko žensko, ki sta mirno tičala v kotičku. Zaprl je vrata in šel po luč. Ko pride nazaj, je bila skrita za neko desko še sama ženska in sicer bosonoga, neznanec pa jo je bil že odkuril. Poleg ženske je ležala vreča, v kateri sta bila kokoši in petelin. Sitar je vrečo pridržal, žensko pa zapodil ter nato zadevo ovadil policiji. Le-ta jo je kmalu izsledila v neki žganjariji in aretovala. Bila je znana posetnica mestnega loga. Žganjarija in vlačuga Julija Treova rodom iz Ljubljane, katera ni bila zaradi »dobrih del« nič manj, kakor že 38krat sodnijsko, neštetočrat pa policijsko kaznovana. Ko bi Sitar ne bil kurjega kokodakanja še pravčasno slišal, bi bil imel občutno škodo, kajti v drvarnici je bilo 23 velikih kokoši, do katerih sta imela nepoklicana posestnika hudo pozele. Policija je dognala, da je vreča, kakor tudi obe kuri last gostilničarke v Cerkveni ulici št. 19 g. Franciške Grčarjeve, katera ji je bila isto noč iz drvarnice ukradena. »Julo« so izročili sodišču, po njenem tatinskem tovarišu pa policija še poizveduje. Navedenec je imel črno brado, plašč in čepico podobno onim požarne brambe. Kam je bil plen namenjen Jula noče prav nič vedeti, brzokone bi bil prišel v razvajene žlezoce »črnih bratov«.

Izgubljeno in najdeno. Delavka Katarina Felonijeva je izgubila srebrno brožo s križanim tolarjem. — Služkinja Franciška Zagarjeva je izgubila 40 K. — Zlatar Daniel Zupane je izgubil zlat prstan z rdečim kamnom in zlat poročni prstan vreden 25 K. Hlapec Ivan Volk je izgubil sivozeleno karirasto konjsko odejo. — Najdena je galoša, dobi se na osrednji stražnici. — Na južnem kolodvoru je bila izgubljena odnosno najdena palica, ženski klobuk in zavitek sukna.

Drobne novice.

*** Kralj Leopold.** Optimistični bulletini o zdravstvenem stanju kralja ne odgovarjajo resnici. Njegovo stanje je brezupno. Grofica Stefaniya Lonyay je prispela v Bruselj, vendar svojega očeta še ni obiskala. Princezinja Luiza v Bruselj ne pride, ker so ji naznanili, da je kralj ne sprejme.

*** Krst novega nadvojvode.** Na svet je prišel na Dunaju zopet nov nadvojvoda, to pot v rodbini nadvojvode Leopolda Salvatorja. Davi so ga slavnostno krstili; bote je bil v zastopstvu papeža nuncij Granito di Belmonte. Cesar h rstu ni prišel, ker imajo nadvojvodovi otroci ravno sedaj očipec.

*** Hofrichter.** Preiskava proti Hofrichterju se nadaljuje. Hofrichter ne sme doslej še nikogar sprejeti in niti odpošiljati niti sprejemati dopi-

se. Zadnjič si je izprosil pero in tinto, da napiše pismo soprogi, ki pa se ni odposlalo. Prosil je v njem ženo, naj položi na grob štotnika Maderja venec z napisom: Ljubemu tovarišu zvesti Hofrichter. Soproga Hofrichterjeva je zbolela. Sedaj je na Dunaju, ker je stanovanje v Lincu sodnijsko zapечатeno. Kje bi bil dobil Hofrichter ciankali, doslej še vedno ni pojasnjeno.

*** Ruščina v Avstriji** neznana »Prikrpatskaja Rus« piše, da je gališko namestništvo zavrnilo pravila ruskega dijaškega društva »Student-skaja Russkaja vzaiopomošč«, češ, da je ruščina v Avstriji neznan jezik.

*** Iz Španije.** Na Španskem so se pravkar vršile volitve v občinske zastope; vršile so se večinoma povsod mirno. V Madridu so zmagali republikanci in liberalci. Kolikor je doslej znano, je izvoljenih v Madridu 13 liberalcev, 12 republikancev in 1 klerikalec.

Telefonska in brzojavna poročila.

Poslanska zbornica.

Dunaj, 16. decembra. Seja poslanske zbornice traja že od večeraj ob 11. dopoldne. Danes zjutraj je bila končana razprava o Kotlafevem nujnem predlogu glede ustanovitve živinozdravniške šole v Pragi. Poslanec Kotlař je prenešano govoril polnih 12 in pol ure. Kotlařev predlog je bil odklonjen. Ob 1. popoldne je prišlo do hudega spopada med posamnimi slovenskimi poslanci in galerijo, ki jo je harangviral Vsenečec Wolf. Predsednik dr. Pattai je dal izprazniti obe stranski galeriji. Na to je zbornica jela razpravljati o nujnem predlogu poslanca Spačka o nakupu vojaških konj po deželnih institutih. Ta predlog se nahaja še sedaj v razpravi.

Za enakopravnost.

Dunaj, 16. decembra. Kot tretji nujni predlog pride v razpravo predlog poslanca Vojte o narodni enakopravnosti v Sleziji. Pri tej priliki bo imel poslanec dr. Kramar velik političen govor, v katerem bo obširno razpravljal o nemških težnjah in o nemških nasiljih na Slovanih.

Seja bo trajala do nedelje zjutraj.

Dunaj, 16. decembra. V poslanskih krogih govore, da bo sedanja seja na željo nemških strank nevzdržna trajala do nedelje zjutraj, torej skupaj polne štiri dni. Ako se bo ta nemški načrt dal izvesti, je zelo dvomljivo.

Baron Bienenrth konferira.

Dunaj, 16. decembra. Ministrski predsednik baron Bienenrth je prišel ob 11. dopoldne v zbornico in je imel dolgotrajno posvetovanje s predsednikom »Poljskega kluba« dr. Glombinskim in z načelnikom »Zveze južnih Slovanov« dr. Plojem.

Friedjungov proces.

Dunaj, 16. decembra. Začetkom današnje seje je zastopnik Supilov predlagal, naj se pozove za pričo vpokojeni podpredsednik dalmatinskega namestništva Paviech, ki bo izpovedal, da si je baron Chlumecky skušal pridobiti naklonjenost soproge bivšega dalmatinskega namestnika Davida, ki je bila Srbinja, s tem, da se ji je hlinil kot navdušen zagovornik velikosrbskih idej. Dr. Harpner je naznanil, da prispo danes na Dunaj srbski sekijski načelnik dr. Spalajković, bivši minister Davidović, bivši begradski župan in ministar Kosta Glavinic, bibliotekar Tomić in profesor Mile Pavlović. Na to je bil zaslisan kot priča državni poslanec dr. Masaryk. Njegove izpovedbe so napravile kolosalen vtisk. Opetovano je prišlo do ostrih spopadov med zagovornikom dr. Benediktom in dr. Kienböckom in nekim porotnikom. Toda Masaryk je vse ugnal v kozji rog, da so morali molčati.

Srbski svedoki na potu na Dunaju.

Belgrad, 16. decembra. Snoči se je odpejal sekijski načelnik ministrstva zunanjih del dr. Miroslav Spalajković v družbi s peterimi drugimi svedoki na Dunaju, da izpove kot priča v Friedjungovem procesu.

Avstrijski poslanik grof Forgach nič ne ve o dokumentih.

Belgrad, 16. decembra. Vest zagrebškega »Obzorac«, da se je avstrogrski poslanik grof Forgach izrazil, da ničesar ne ve o Friedjungovih dokumentih, se potrjuje. Grof Forgach se je namreč v istem smislu izrazil tudi napram nekaterim tukajšnjim inozemskim dopisnikom.

Slab zrak za Friedjunga.

Dunaj, 16. decembra. »Vaterland« poziva ministrstvo zunanjih del, da naj predloži sodišču vse dokumente, ako jih ima, ki se tičejo Friedjungovega procesa. V političnih krogih sodojo, da stoji jako slabo za Friedjunga, ako mora še klerikalni list milo prositi grofa Aehrenthala, naj prisloži Friedjungu na pomoč.

